

УДК 341.4

ІНСТИТУТ ЕКСТРАДИЦІЇ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

О.А. Маруцак, асистент кафедри теорії та історії держави і права, конституційного права Чернігівського національного технологічного університету

У сучасних умовах інститут екстрадиції грає важливу роль у зміцненні і розвитку міжнародного співробітництва між державами. Не менший вплив можливості екстрадиції роблять і на охорону законних інтересів, прав і свобод особистості, суспільства і держави, на зміцнення міжнародного правопорядку та боротьбу зі злочинністю. Все це не може не призводити до того, що питання екстрадиції привертають до себе увагу юристів, учених і практиків [1]. У той же час, інститут екстрадиції ще недостатньо вивчений. В основному, ця сфера відносин розглядається тільки як видача, проте, як справедливо підкреслюють багато авторів, питаннями видачі екстрадиційні діяльність не вичерпується.

Вищенаведені положення обумовлюють актуальність даної роботи, присвяченої дослідженню особливостей інституту екстрадиції та його практичного використання в практиці міжнародних відносин. Екстрадиція розглядається як один з найдавніших інститутів міжнародного кримінального права.

Нормативно-правове регулювання екстрадиції, її теоретичні та практичні проблеми не обійдені увагою в монографічних і дисертаційних дослідженнях. Не менше уваги питанням екстрадиції приділяється в періодичній пресі. Незважаючи на це, не можна не відзначити, що в цілому інститут екстрадиції залишається поки що маловивченим, нерідко йому відмовляється у праві на самостійне існування. Внаслідок цього екстрадицію часто приймають за видачу, а питання екстрадиції зводяться до питань видачі. Це призводить до того, що аналізу піддаються лише ті норми інституту екстрадиції, які в тій чи іншій мірі виявляються пов'язаними з видачею.

Слід зазначити, що нормативне регулювання екстрадиції на міжнародно-правовому та внутрішньодержавному рівні ще далеко не склалося. Воно, як і екстрадиційні практика в цілому, переживає період інтенсивного розвитку з урахуванням викликів міжнародній спільноті з боку злочинності і тероризму. [2]

На практиці екстрадиція вже давно не зводиться лише до видачі злочинців. Тим не менш питання екстрадиції продовжують обговорюватися переважно в термінах видачі, існування інституту

екстрадиції не отримує визнання і екстрадиція визначається як видача. Внаслідок цього подальше вдосконалення нормативної регламентації інституту екстрадиції, як і рішення багатьох інших практичних питань екстрадиційної діяльності, багато в чому ускладнюється через прихильність до старих поглядів, понять і концепцій.

Інститут екстрадиції як самостійний інститут права - це відносно нове явище в міжнародній практиці держав і новоутворення у праві. Внаслідок цього інститут екстрадиції продовжує залишатися малодослідженою областю наукового аналізу. [3]

На нормативному рівні екстрадиція – це сукупність правових норм, які регулюють відносини, що виникають у зв'язку із наданням однією державою іншій правової допомоги у кримінальних справах, яка полягає у відданні компетентними органами запитуваної держави компетентним органам запитуючої держави обвинуваченого з метою сприяння забезпеченню належних умов для здійснення правосуддя по тій категорії справ, які відносяться до компетенції останньої, або засудженого для приведення до виконання такого, що набрав законної сили, вироку національного суду запитуючої держави. В такому значенні екстрадиція виступає правовим інститутом, за допомогою норм якого здійснюється регламентація так званих екстрадиційних відносин.

На фактичному рівні екстрадиція – це врегульовані нормами права відносини, вступаючи в які одна держава – запитувана сторона – уможлиблює (шляхом віддання обвинуваченої або засудженої особи) реалізацію іншою державою – запитуючою стороною – комплексу заходів по кримінальному переслідуванню особи, обвинуваченої у вчиненні екстрадиційного злочину, або спрямованих на приведення вироку, що набрав законної сили, до виконання. [2]

Російський вчений Р.М. Валєєв вважає, що видача – це заснований на міжнародних договорах та загальноновизнаних нормах й принципах міжнародного права акт правової допомоги, який полягає в передачі обвинуваченого чи засудженого державою (на території якої він знаходиться) державі, яка вимагає його передачі (на території якої ця особа скоїла злочин чи громадянином якої вона є), чи державі, яка потерпіла від злочину, для притягнення її до кримінальної відповідальності та покарання.[4]

Інститут екстрадиції є інститутом договірною, а не звичаєвого права. При відсутності відповідного міждержавного акта видачі бути не може, тому що відсутня належна юридична підстава, якою виступає договір. Деякі автори – Д. Вермюлен, Т. Вандер Бекен – помітили дві тенденції, які характеризують сучасну практику й систему правового регулювання екстрадиції, яка застосовується країнами Європи:

екстрадиційні процедури стають більш гнучкими. Сучасні договори більше не містять обмеженого переліку екстрадиційних злочинів, видача стає можливою за будь-який важкий злочин.[5] Традиційні обмеження екстрадиції, зокрема, відмова від видачі за діяння політичного характеру, втрачають своє значення. Сучасні реалії екстрадиції дозволяють говорити про формування нової концепції, яка йде на зміну концепції правової допомоги. Мова йде про концепції правових гарантій прав і свобод. Ця нова сучасна концепція екстрадиції все частіше виявляється затребуваною як при нормативному регулюванні питань екстрадиції, так і практикою застосування її норм. У наш час інститут екстрадиції відіграє важливу роль у зміцненні та розвитку міжнародного співробітництва між державами. Так само великий вплив можливості екстрадиції надають і на охорону законних інтересів, прав і свобод особистості, суспільства і держави, на зміцнення міжнародного правопорядку та боротьбу зі злочинністю.

Нормативне регулювання екстрадиції на міжнародно-правовому і внутрішньодержавному рівні ще не склалося в повному обсязі: воно, як і екстрадиційного практика, переживає період інтенсивного розвитку з урахуванням викликів міжнародному спільноті з боку злочинності та тероризму. У зв'язку з тим, що транснаціональна злочинність не може бути припинена національними заходами, питання про міжнародне співробітництво у сфері кримінального правосуддя набуває особливу значимість.

Отже, останнім часом все частіше актуальності набуває більш широкий погляд на інститут екстрадиції. У сучасних умовах інститут екстрадиції складається як самостійний і важливий інститут права. Його норми, процедури, концепції та принципи відіграють важливу роль у розвитку правової допомоги та співробітництва між державами, у забезпеченні правових гарантій дотримання прав і свобод, у вирішенні завдань боротьби із злочинністю, тероризмом та іншими негативними проявами в будь-якому куточку земної кулі.

Література:

1. Баймуратов М.О. Міжнародне право.- Х.:Одіссей, 2003. – 672с.
2. Кравчук С. Міжнародно-правова допомога у кримінальних справах /// Права України. – 1999. - №21. – С. 59-62
3. Чубарев В.Л., Мацко А.С. Україна в міжнародно-правових відносинах. Боротьба зі злочинністю та взаємна правова допомога //Зб. Док.-К.: Юрінком, 1996.-Кн.1.

4. Международное право. Особенная часть: Учебник для вузов / Отв. ред. проф. Р.М. Валеев и проф. Г.И. Курдюков. – М.: Статут, 2010. – 624 с.

5. Vermeulen G., Beken van der T. New Conventions on Extradition in the European Union: Analysis and Evaluation // Dick. J. Int'l L. 1997. Vol. 15. No 2.

УДК 340.15 (1-87)

ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ВЧЕННЯ СТАРОДАВНЬОГО КИТАЮ

Д.Ю. Кокоша, студентка групи ПР-134 Чернігівського національного технологічного університету

Науковий керівник: О.Г.Козинець, к.і.н. доцент кафедри теорії та історії держави і права, конституційного права Чернігівського національного технологічного університету

Китай – унікальна країна. Одна з її особливостей полягає в тому, що політико-правові вчення мали дуже сильний вплив на формування суспільно-політичної свідомості, ментальності народу, суспільства в цілому, а отже, і соціальних інститутів держави, зокрема.

Ця тема становила великий інтерес у вчених і дослідників протягом багатьох століть. Кожен висував свою точку зору стосовно головних ідей побудови держави і суспільства Китаю.

Політичні та правові вчення у спеціальному значенні цього поняття з'явилися лише в ході досить тривалого існування ранньокласових держав. **Розквіт суспільно-політичної думки Стародавнього Китаю припадає на VI - III ст. до н.е.** У цей період у країні зароджується приватна власність на землю. Зростання майнової диференціації всередині общин спричинило піднесення заможних станів суспільства, ослаблення патріархальних кланових зв'язків, поглиблення соціальних суперечностей. Йшла боротьба між майновою і родовою аристократією. У пошуках виходу з кризи, в суспільно-політичній думці склалися різні школи і напрями. Найвпливовішими були конфуціанство, даосизм, легізм та моїзм.

Конфуціанство відіграло найважливішу роль у всій історії етичної та політичної думки Китаю. Родоначальником цього напрямку вважають Конфуція, який захищав інтереси різних верств суспільства. Спираючись на традиційні переконання, Конфуцій розвивав патріархально-патерналістську концепцію держави. Держава трактується ним як велика сім'я. Народ зобов'язаний проявляти